

GESCHIEDENIS
VAN
DE GEMEENTEN

DER
PROVINCIE OOST-VLAANDEREN,

DOOR
Frans de Potter en Jan Broeckaert.

Eerste reeks. — Arrondissement Gent.

ACHTSTE DEEL.

Zeevergem, Zeveneecken, Zeveren, Zomergem, Zulte, Zwijnaarde.

INHOUDSTAFELS VOOR DE ACHT DEELEN DER EERSTE REEKS.

GENT,
DRUKKERIJ C. ANNOOT-BRAECKMAN, KOORNMARKT.

1864-1870.

ZEVEREN.

I.

BESCHRIJVING VAN HET DORP. — Zeveren ligt op eene halve mijl afstands ten noordwesten van Deinze. Het is een dorpje met 625 zielen (1), op 376 hectaren oppervlakte, ten noorden begrensd door de gemeenten Vinkt en Meigem, ten oosten en ten zuiden door het grondgebied der stad Deinze, en ten westen door de genoemde gemeente Vinkt. Het laatste tienjaarlijksch vertoog over den toestand van het koninkrijk plaatst het op 50° 59' 49" pools-hoogte en 1° 10' 6" ten oosten der middaglijn van Parijs.

Er loopen twee steenwegen door het dorp, die het met Deinze en Vinkt, aan de eene, en met Wontergem en Meigem aan de andere zijde, in gemeenschap stellen. Men heeft er twee voorname waterlopen : den *Stroom*, op de grenslijn der gemeente, ten noorden, en eene andere beek, op de zuidzijde. Ook treft men er twee vijvers aan, genaamd de *Moerputten*.

(1) In 1801 beliep de bevolking van Zeveren tot 734 zielen, waaronder 48 behoefstigen. — In 't begin der XVIIIe eeuw waren hier omtrent 100 communicanten.

Onder opzicht van grondgesteldheid heeft deze gemeente veel betrekking met het er aanpalende Vinkt : plat en hoog, en over het algemeen vet en kleiachtig, met nogtans meer weiden en min houtgewas. Aan den kerkdorpel is de verhevenheid haars bodems 11^m63 boven de lage Zee te Oostende.

In de middeleeuwen had deze gemeente veel van de overstromingen te lijden. Men verhielp eerst dit ongemak, zoo nadeelig voor het welzijn der ingezetenen, omtrent het jaar 1330, door delfwerken, volgens octrooi van den Keizer, ten verzoeke der aangelanden, uitgevoerd. Verscheidene naburige gemeenten droegen in de kosten dezer delfwerken bij.

De wijken en gehuchten, waaruit de gemeente is samengesteld, zijn : *het Dorp, Hoendervelden, Kouwenhoek, Leeuwkenshoek, Molenwijk, Oostmeerschkant en Westmeerschkant*(1).

Eerst met het jaar 1146 komt de naam dezes dorps, onder de schrijfwijze van *Severne*, in de openbare akten te voorschijn. Eene verder besproken charter van 1187 geeft dezelfde spelling. In 1247 ontmoeten wij zijnen naam onder de hedendaagsche spelling van *Zeveren*, en in 1530 en 1592, onder die van *Zeverne*. Met den geschiedschrijver DE SMET zijn wij van gevoelen, dat *Zeveren*, zoowel als *Zeevergem*, *verblijfplaats van Sever* of *Severinus* beteekent.

Alhoewel dit dorp nooit een groot belang heeft aangeboden, schijnt het echter zeer vroeg tot de bewoonde plaatsen te hebben behoord. De heer P. D'HUYGELAERE, te Deinze, bezit eene Romeinsche consulaire munt, in zilver, te *Zeveren* bij den brouwer Van Oost opgedolven. Zij vertoont langs de eene zijde het ge-

(1) Oude plaatsnamen :

1373. *Bekedriesch, Bruxacker, Sleehaghedriesch, Schaepweede, Roede weede, Winckel.*

1500. *Goossins plasch, Leystrate, Relinghe* (broek, ter grootte van 1,100 roeden), *Piete.*

1550. *Weversstraatkin.*

1730. *Schoolcant.*

1730. *Zandvleughe.*

diadeemd en gesluierd hoofd eener vrouw, met het opschrift : PAULLUS LEPIDUS CONCORDIA, en langs de andere zijde, eene figuur met toga en drie gevangenen, naast eenen zegeboog, met de herhaling van het woord PAULLUS.

Onder de in deze gemeente vanouds bekende groote pachthoeven noemen wij vooreerst het goed, opgericht op den grond, die den 6 Maart 1187 aan de priorij van Papingloo, onder Maldegem, gegeven was door Rogier, kastelein van Gent, en zijne gemalin Margareta, welke gronden zij gekocht hadden van zekeren Willem Lupard. Deze gift was gedaan onder beding, dat de St.-Baafsabdij, van welke de genoemde priorij afhing, er een altaar zou stichten en eenen priester benoemen, om alle dagen te hunner gedachtenis eene misse te lezen (1). De hofstede, gebouwd op deze gronden, die 21 bunder 100 roeden groot waren, wordt in het *Jaarregister* van 1494 (bl. 113.), genaamd *tgoet tSeverin bi Deinze*, en werd toen voor eenen termijn van negen jaren verpacht, de twee eerste jaren voor 2 pond 15 schellingen en 5 pond boter, de zeven volgende jaren voor 6 pond 10 schellingen groote, en 3 steenen boter.

Voorts had men hier : *het goed te Herlebout*, groot tien bunder, in 1482 aan Maria Wittoens, gehuwd met Adriaan de Vos, toebehoorende, en toen voor 4 pond groote 's jaars verhuurd; het *goed ten Bossche*, het *goed te Pennincx*, het *goed ten Walle*, het *goed ter Lootschen*, en het *goed ter Meersch* of *ter Vaalt*. Laatstgenoemde hoeve, een domein der grafelijke kroon van Vlaanderen, bestond reeds op het einde der XIVe eeuw, en was, onder zaailand en meersch, 42 bunder 159 roeden groot; zij werd in 1592, blijkens de hieronder medegedeelde voorwaarde, tegen 41 schellingen parisis het bunder verhuurd, ongeminderd eene som van 5 pond 12 schellingen parisis, in Vlaamsche munt(2),

(1) Zie onze monographie van *Maldegem*, bl. 146.

(2) « Kenlic zij etc., dat Roedgeer de Saint-Martin, sciltcnape mier vrouwen van Bourgoeyghen, Claeis Hutenhove ende Reinier de Kempe, als machtich in den name van Robbrechte, bastaert van Vlaenderen, bij consente ende

en had
27 bund
op te br
kapittel

Nope ~~in~~ der heerlijkheid aantreffen.
derhede ~~in~~ de andere genoemde hofsteden zijn ons weinig bijzon-
strekthe ~~id~~ bekend; het goed ten Bossche had in 1460 eene uitge-
half bund ~~der~~ van omtrent 11 bunder; het goed ten Walle, zeven en

De eerste officiële inlichting over den landbouw dezer ge-
meente klimt slechts op tot den jare 1846. Men telde toen in
't geheel te Zeveren 131 landbedrijven, waaronder twee van
30 tot 35 hectaren, drie van 20 tot 25, twee van 15 tot 20, en zes
van 10 tot 15 hectaren, uitgestrektheid. Er waren 50 paarden,
302 koeppen hoornvee, 35 geiten. Met tarwe waren bezaaid 21 hectaren
206 verken, waaronder 9 trekkoeien, 37 kalvers,
24 aren, met masteluin, 1 h. 92 ar., met rogge, 140 h. 56 ar.,
met gerst, 5 h. 80 ar., met haver, 17 h. 28 ar., met boonen,
1 h. 99 ar., met boekweit, 4 h. 55 ar., met koolzaad, 8 h. 25 ar.,
met vlas, 27 h. 29 ar., met wortels, 2 h. 66 ar., met Spaansche

beveelne van mier vrouwen van Bourgoeyghen, sijn commen voer scepenen
vander kuere in Ghendt, kenden ende lijden dat sij hebben ghegheven in
sekeren voerwaarden ende loyalen pachte Jacoppe van den Gavere ende
Katelinen sinen wetteliken wijve, tgoet ter Meersch, ghelegghen bij Deinse, in
de prochie van Zeverne, toebehoorende Robbrechte voors. bij ghiften van
minen heere van Bourge, groet sijnde twee ende viertich bunre hondert ende
neghen en vijftich roeden, onder lant ende meersch.... elc bunre omme een
ende veertich scell. paris tsiaers, den Vlaemschen nobel gherekent ende
drie pont t twalef scell. paris. Vlaemsch ghelts, waerof de pachter maer en sal
ghelden van een ende viertich bunren.... Item es den pachter gheleent in
prijsen in twee merrien, in twee waghene, ploughen ende andren arnas-
sche der toe behoorende, loept de somme viere pont achtien scell. gr.,
dewelke de pachtere betalen sal binnen den eersten seven jaren.... Item sal
de vors. pachtre laten up de messine vijf ende twintich voeder mes, ende de
vors. pachtere sal de huse up tgoet hauden te ghereke van vurst ende van
weghen, ghelijc dat loyael pachtre sculdich es te done. Ende voert sal hij
legghen jaerlicx up de huse vier hondert stroes, daerof sal Robbrecht betalen
den dekers sijne dachuere alsmer werct.... Actum die xxvii December
anno XCII. "

(Jaarregister van Gent, 1592-1594, 2^e deel, bl. 23v.)

klaver, 28 h. 15 ar., en met aardappelen waren beplant 35 h. 76 ar. De uitgestrektheid der meerschen en weiden bedroeg 58 h. 65 ar., die der boomgaarden, 16 h. 52 ar., der tuinen, 3 h. 79 ar., der bosschen, 17 h. 65 ar., en van het ongebruikt land, 7 h. 30 ar. De landen golden er sedert 1830 gemiddeld van 2,000 tot 2,400 franken de hectare, in eigendom, en van 50 tot 65 franken, in pacht. Het dagloon der mannelijke veldarbeiders beliep tot 50, en der vrouwelijke tot 30 centimen, boven de voeding.

Er bestonden in deze gemeente vroeger twee verschillende landmaten, waarvan de scheidlijn door den voetweg, loopende van het dorp, noordwaarts naar de gemeente Vinkt, aangewezen was; de westkant lag onder de kastelnij van Kortrijk; de oostkant onder die van Gent. De Gentsche maat was er echter de meestgebruikte.

Buiten den landbouw werd de linnenweverij hier, zoolang deze nijverheidstak in bloei was, op eene groote schaal uitgeoefend. In 1854 telde men in de gemeente niet min dan 100 weefgetouwen, wat op bijna één getouw op 10 inwoners neerkomt.

Zeveren had in 1779 slechts éene herberg: *het Leeuwke*, waar wijn, bier en jenever werd getapt, en één brandewijnhuis. Wij vinden melding gemaakt van eene herberg, geheeten den *Raepen-burg*, onder het jaar 1784.

Een koorwindmolen en eene bierbrouwerij zijn de eenige nijverheidsgestichten, welke men tegenwoordig te Zeveren aantreft.

Nopens den voormaligen staat van het onderwijs in deze gemeente deelen wij hier een uittreksel mede uit het testament van den eerw. heer Antoon de Jans, pastoor van Zeveren in de tweede helft der verledene eeuw, waaruit men zien zal, dat hij, als vijand van de onwetendheid, het zijne tot de verstandelijke opleiding der behoeftige jeugd wenschte bij te dragen. « Door « experientie ondervonden hebbende — schrijft hij — de groote « ignorantie, ten deele voortscommende door gebrek van scholen « te sijne, soo besette mist desen alsvoren voor denselven termijn « van eene eeuw, eene pistole ofte negen guldens 's jaers voor

« schoolgeld aen die strict aarme syn, want laete genomen is 't al
« aerm, mits sy de lessen uyt den Catechismus in de christelyke
« leeringe Sondaegs opseggen, maer aengesien daer een kleyn
« gemeente is en maer een saysoen van tjaer schole gehouden
« en word, soo sal hetselve niet geëmploycert sijnde, often meer-
« deren deele resteerende, uytgedeelt worden aen de wijsste
« ende godvruchtigste van die aarme, die hunne eerste com-
« munie doen, om iets te coopen thunne lichaeme van cleederen
« ofte schoenen, die sy noodsaekelyk hebben, gemerkt de eerste
« communie daer oock maer alle twee jaeren en geschied (1). »

Niet alleen werd het bepaalde schoolgeld alle jaren uitbe-
taald (2), maar vond het goede voorbeeld van den dorpsheer
navolging bij de gemeentebestuurders, die op hunne beurt aan
den schoolmeester voor het onderwijs der arme kinderen jaar-
lijks een pond groote voor vergelding toestonden (3).

De registers van den burgerlijken stand van Zeveren vangen
aan : voor de geboorten en huwelijken, met 1617, en voor de
overlijdens met 1624. 't Zijn de eenige oorkonden van belang,
welke in het archief voorhanden zijn. De bijna volledige recks
der gemeenterekeningen van de verledene eeuw berusten in het
provinciaal archief, te Gent.

De groote kermis van Zeveren, in de wandeling *Zeveren-Sluns*
geheeten, wordt gevierd tijdens de Sinksendagen, en ging vroeger
gepaard met eene bedevaart en omgang. De kleine kermis valt op
St.-Amandsdag, in de maand Februari.

(1) Kerkarchief van Zeveren.

(2) « Ten laesten betaelt aen den heer pastor voor schoolgelt van de aarme
kinders ende voor prijzen aen deselve in de eerste communie, bestaende in
kleederen ofte lijnwaet t'hunder lichaemen dienende £ 1 10. » (Id.)

(3) « Item betaeld aen Joannes de Scheppere, als schoolmeester dezer
prochie, de somme van thien schellingen en elf grooten courant, over de zes
deelen van elfve van een pond groote, zooveel sy wethouderen dezer prochie
aen hem is toegestaan over zynen dienst in het leeren ende onderwysen der
arme kinderen dezer prochie. »

(Gemeenterekening van 1793.)

II.

HEERLIJKHEID. — Of de heerlijkheid van Zeveren aanvankelijk aan het geslacht behoorde, dat den naam dezes dorps voerde, is ons uit geene oorkonden gebleken. *Geeraard van Severne*, den oudstbekende dezer familie, vinden wij als getuige, benevens Hugo van Evergem en Boudewijn van Zwijnaarde, in eene akte der St.-Pietersabdij, op het jaartal 1146. Onder de Vlaamsche edellieden, die aan den vermaarden Gulden-Sporenslag deel namen, telde men den heer van Zeveren en zijnen zoon, terwijl een *Jan van Zeveren*, die volgens L'ESPINOY een zeer geacht burger van Gent was, ten jare 1527 eenen zetel in de schepenenbank van Gedeede bekleedde. Een *Daneel van Zeveren*, vermoedelijk dezelfde, die in onze monographie van Nevele (bl. 48), genoemd wordt, was deken der timmerlieden te Gent, in 1421, en nog in 1621 was het geslacht door den procureur-generaal *Jacob van Zeveren*, die *de gueules à la bande d'or, chargé d'un lion rampant de sinople, armé et lampassé de gueules* in zijn wapen voerde, te Gent vertegenwoordigd.

Zeveren maakte deel van het vorstelijke domein, en werd, met de heerlijkheid van *Ter Meersch*, die ook der kroon toebehoorde, ten jare 1577 aan Pieter de Bevere, raad van state, voor de som van 4,850 pond Vlaamsch verkocht. Vóór dien tijd vinden wij de heeren van Meulebeke, uit het geslacht van De Beer, als heeren van Zeveren opgenoemd, onder anderen Karel de Beer, schildknaap, zoon van Philip en van Maria van Heurne, die in 1548 met Jacoba le Gros, en, na 't overlijden van deze, in 1560 met Isabella van der Meren in den echt trad, en in 1578 overleed.

Tot dan toe was de heerlijkheid van Zeveren gehouden geworden van de Wetachtige Kamer van Vlaanderen, maar na den verkoop en hare vereeniging met *Ter Meersch*, onder één leen, kwam zij onder het leenhof van den Ouden-Burcht.

Aan de aldus nieuwingerichte heerlijkheid werd gegeven het justitierecht in de drie graden, 't recht van te straffen met boeten, 't recht van tol, vond, stragiers- en bastaardgoed, vrije jacht, visscherij en vogelrij, in 't kort alles, wat aan 't bezit eener heerlijkheid doorgaans verbonden was.

De kroon behield zich voor : « aenghaende de jagherie, « *swart ende root*; ooc.... den clockslach, bede, ressort, billoen, « octroyen, legitimatiën, remissen » en alle ander, van 't vorstelijk recht afhangend vermogen, alsook het recht van beste hoofd. De heer mocht eenen baljuw, eenen amman en andere officieren aanstellen, noodig voor de uitvoering der justitie en de handhaving der orde en openbare veiligheid (1).

Blijkens eene oorkonde van 1613 behoorde de heerlijkheid toen, bij koop, aan Jacob de Caluwaert, die ze ten jare 1623 aan zijnen oudsten zoon, Willem, opdroeg, zich echter het vruchtgebruik, inkomen en titel er van voorbehoudende.

Anna-Maria de Caluwaert, dochter van voornoemden Willem en van Catharina de Vuldere, volgde haren vader in de heerlijkheid van Zeveren op, en bracht ze in 1649, door haar huwelijk met Nicolaas-Ignaas de Beer, terug in het bezit van de heeren van Meulebeke. Deze Nicolaas-Ignaas de Beer, zoon van Adriaan, oefende het eervol ambt van hoogbaljuw van Gent uit, en was daarbij kolonel in het leger des konings van Spanje. 't Was voor hem, dat koning Philip IV in 1635 de heerlijkheid van Meulebeke tot baronie verhief. Hij overleed in 1660, en werd opgevolgd door zijnen zoon Kasper-Ignaas de Beer, die zich in den echt verbond met Catharina-Elisabeth Morre, en nopens wien er in de verzameling van wijlen den oudheidkundige GOETGHEBUER een lofdicht bestaat, voor titel voerende : *'t Manhaftigh helden stamgheslacht der seer edele, vrommoedighe, redelijke Beeren, uitgheschildt in de rechte oorspronckelycke natuerelycke linie, in den seer edelen Mher Gaspar-Ignatius de Beer, heere van Cauborne,*

(1) *Papieren van den Ouden-Burcht*, Rechterlijke stand, n° 2.—Prov. arch.

Severen, Halewyn, etc., en erfachtigh baron van Meulebeke, vierende synen solemnelen jubile van 50 jaeren in het aertsbroederschap van de alderheyligste Maghet Maria... binnen Ghendt, int couvent der eerw. PP. Minderbroeders Recolletten, den 30 December 1726.

Na den dood van Kasper-Ignaas de Beer, in 1728, viel Zeveren te beurt aan dezès zoon Philip, schepene van der Keure, te Gent, in 1708, die tweemaal in den echt trad, namelijk in 1706 met Maria-Anna van Overloop, bij welke hij slechts twee dochters won, en in 1722 met Joanna-Regina de Peellaert, uit welk laatste huwelijk een zoon en eene dochter geboren werden, wier erfgenamen de heerlijkheid den 26 April 1773 openbaarlijk te koop stelden.

Philip-Jan-Maurits de Heems Patijn was vervolgens heer van Zeveren tot op het laatst der verledene eeuw.

De heerlijkheid van Zeveren bestond, boven het gewoon heerlijk inkomen, uit eene hofstede van 10 $\frac{1}{2}$ bunder uitgestrektheid, waarvan de pachtsom in 1775 tot 55 pond groote beliep. De heerlijke huizing, gansch gemoderniseerd, en tegenwoordig bewoond door den oudburgemeester J.-B. Cornelis, vertoont nog op eenen hardsteen, in den buitenmuur, het wapen van den laatsten heer van Zeveren, met het jaartal 1786.

Behalve deze heerlijkheid, bestonden er nog eene tweetal mindere heerlijkheden in deze gemeente, onder welke in eersten rang dient genoemd te worden de *heerlijkheid van der Meersch of ter Vaalt*. Dit leengoed, dat reeds in de XIVe eeuw onder dien naam bekend was, en, zoo wij reeds zagen, tot de onmiddellijke bezittingen der graven van Vlaanderen behoorde, werd vóór het jaar 1594 door den toenmaligen vorst aan Robrecht, zijnen bastaardzoon, gegeven, en keerde na dezès overlijden waarschijnlijk tot de kroon terug. Tot in 1577 met de heerlijkheden van Elverdinge, Vlamertinge en Spiere, van de Wetachtige Kamer van Vlaanderen gehouden, werd zij na den verkoop in 1577, onder het leenhof van den Ouden-Burcht gerangschikt en bleef bijgevolg den heeren van Zeveren toebehooren. Tot die heerlijk-

heid behoorden insgelijks de drie justitiegraden, en de gewone heerlijke rechten, uitgezonderd « de jagherie, *swart ende root*, « ooc uutghedaen den clockslach bede, ressort, billoen, oetroyen, « legitimatiën, remissen ende alsulke andere conditiën, depen- « derende van rechte, van regule ende souveraineteyt, » die de vorst zich, benevens 't recht der beste hoofden, voorbehiel. — De bovengemelde verkoopakte zegt, dat met deze heerlijkheid geen gemeens had het recht, bekend onder den naam van 's *Graven Lijvenaars*.

De heerlijkheid van *Ten Bossche* strekte zich niet alleen te Zeveren, maar ook te Aarsele, Deinze, Vinkt en Wontergem uit. De heerlijke rechten zijn opgesomd in het volgende uittreksel uit den staat van goed, door eenen der bezitters, Engelbert-Marten Odevaere, in 1756 achtergelaten :

« Eene hofstede ghelegghen in de prochie van Severen, groot « sesthien bunderen salvo justo, danof thien bunderen en alf syn « leen genoemt de *heerelichede van Ten Bossche*, ende de reste « allodiael, het selve leen ghehouden vanden princelicken leen- « hove van Thielt.... Behoorende aenden selven leene eene heere- « licke rente van seven mudden en acht alsteren evene, mancke « maete, vier en vyftigh hovenbrieven, elck broot van eenen « achtelinck, Deynsche maete, vier en twintigh hoenderen, « twee hondert eyeren, ses wachtpennynghen, de vyfve te be- « taelen te Sint-Jansmisse midsomer ende de sesde te Kers- « misse, elcken pennynck binnen sonneschyn, op de boete van « drye ponden paresys, ende in pennynckrente drye ponden « seventhien schellen paresys, vallende telken St.-Andriesdaege, « deselve rente haer bestreckende op diversche gronden van « erfven, ghehouden van desen leene, ende gelegghen in de prochie « van Severen, Deynse, Vinckt, Arseele, Wontergem ende daer « ontrent.

« Voorts behoort den selven leene tol, vont, bastaerts ende « stragiersgoedt, de boete van drye ponden paresys, ende als « eenige vande laeten overlyden, syn schuldigh dobbelen doodt-

« coop, midtsgaders ter alliënatie vande gronden, die gehouden
« worden vanden selven leene, den vyfthienden pennynck vande
« coopsomme, als mede dobbelen doodtcoop.

« Item vermagh gestelt te worden eenen bailliu, eenen stede-
« houder ende vollebanck van seven schepenen, ende en is van
« het voorseyde leen maer schuldigh den dry en twintigsten
« schoof in de thiende.

« Ende eyndelynghe worden vanden selven leene gehouden
« drye achterleenen, elck staende ter reliefve ter beste vrome
« van drie ende camerlynckgeldt als naer behooren, ende ter
« alliënatie boven den thienden pennynck (1). »

Als heeren van *Ten Bossche* zijn ons bekend :

Lieven-Frans Odevaere, advocaat in den Raad van Vlaanderen, griffier van 't land van Nevele, overleden den 28 September 1719, na een huwelijk te hebben aangegaan met Anna de Potter, weduwe van Jan Ruylot, den 19 November 1751 gestorven.

Engelbert-Marten Odevaere, raadspensionnaris en griffier van 't Vrije van Brugge, den 18 Januari 1765 overleden, na getrouwd geweest te zijn, eerstmaal, met Agneta-Francisca Soenens, en na dezzer dood, met Maria-Joanna Ingelbrecht.

Engelbert-Jozef-Nicolaas Odevaere, consul van Denemark, ont-fanger der provincie West-Vlaanderen, te Brugge, gesproten uit het tweede bed van Engelbert-Marten. Deze ging in 1768 te Brugge een huwelijk aan met Joanna-Jacoba Wibbo, dochter van Jacoba en van Maria-Anna van Severen, en overleed te Oostende den 15 Juni 1795. Zijne echtgenoot overleefde hem tot den 24 Maart 1824, en bereikte den ouderdom van 82 jaren.

De *heerlijkheid van Ten Bossche* bestond, blijkens de *Gazette van Gend* van 12 September 1768, uit « eene schoone hofstede, met
« het huys, schuere, stallen ende voordere edificien, boomen,
« hagen, drooge ende groene cattheylen daerop staende ende

(1) Medegedeeld door den heer DE POTTER-LEREVERAND, geslacht- en oudheidkundige, te Gent.

« medegaende, gestaen ende gelegen binnen de prochie van
« Severen, by Deynse, groot onder boomgaerd ende medegaende
« gronden, alle by elkanderen, tsaemen ontrent elf bunderen,
« in pachte gebruyckt by Joannes ende Marie de Clercq, ten
« 52 pond gr. 's jaers, boven alle lasten; voorders behooren de
« voorseyde heerlykhede van Ten Bossche vele heerelycke ren-
« ten, bestrekkende op menigvuldige gronden van erven, binnen
« de prochien van Severen, Deynze, Vinckt, Aerseele en daer
« ontrent, alsmede den 15^{en} penning van markgeld, ende den
« 10^{en} penning van differente achterleenen, daarvan gehouden,
« hebbende eene volle bank van eenen bailliu en zeven sche-
« penen. »

Voorts had men hier een enclavement der heerlijkheden van *Honschote, Wiericx, Leistraat, Herlebant, ter Spelt, Roodonk* (beide laatste te Vinkt) en *Lijkhuize*; benevens eenige aanzienlijke leenen, als daar zijn : *het goed te Pennincx*, in 1460 aan Catharina Lachengioen, gehuwd met Jacob van den Abeele, later aan de familiën De Rycke en De Cerf toebehoorende; *het goed ter Lootschen*, in 1620 aan Frans Baert, griffier der stad Gent; *het Ganzenleen*, dat den heer van Nevele jaarlijks twaalf ganzen en twee derden eener gans moest opbrengen; *het goed ten Walle*, in 1460 't eigendom van Joost van der Meersch, van Nevele, nadien, beurtelings, aan Roeland, Lodewijk en Marten van der Meersch, en in de tweede helft der XVIe eeuw aan Godwal Fierins, die het goed achterliet aan zijnen zoon. De bezitter van dit leen had het recht eenen baljuw aan te stellen, en genoot de gewone heerlijke privileges.

Een deel der tienden werd in 1247 door Willem van Materghem aan de kerk van Papingloo gegeven⁽¹⁾. In de vorige eeuw waren hier tiendeheffers : het kapittel van St.-Baafs, de pastoor, de kerkraad, de abdis van Ste-Godelieve, te Brugge, de heer van Zeveren en de heer van Idewalle.

(1) A. VAN LOKEREN, *Hist. de l'abbaye de St.-Bavon, Chartes et Documents*, 30.

Baljuws van Zeveren.

Jan Boelare	1674
Lieven Moerman	1700
Jan Roelants	1712
Frans van Ooteghem	1719
Pieter-Jozef van Simay.	1764
Pieter van Risseghem	1777
Antoon Lambert.	1790
Jacob Desprez	1795

Burgemeesters.

Frans van Verdeghe	1674
Joost Cloostermans	1678
Pieter de Clercq	1679, 1700
Nicolaas van Melle	1719
Jacob de Clercq	1723, 1732
Lieven de Vyldere	1728, 1743
Jacob Maere	1742
Frans d'Hondt	1755
Jozef van der Cruyssen	1764
Jacob Billiet	1777
Rogier Verleyen.	1784
Marten van Wassenhove	1793
Ant. Lambert	1803
J.-B. van der Straeten	1808
B.-F. van de Keere	1812
J.-F. van Ooteghem.	1830
J.-B. Cornelis	1844
K.-L. Cornelis	1861

III.

GESCHIEDENIS. — Zeveren is eene dier gemeenten, welker naam het minst van alle in de geschiedrol te voorschijn komt. Wel zal het dorp daarom niettemin, door zijne ligging aan den heirweg van Gent naar Kortrijk, en zijne nabijheid van de vroeger zoo dikwijls belegerde stad Deinze, zijn aandeel in de middeleeuwsche en latere krijsgebeurtenissen gehad hebben; doch dewijl de kroniek er geene bijzondere melding van maakt, is het ons, op onze beurt, onmogelijk, er iets, zelfs van uit den tijd der zoo woelige godsdienstberoerten, over aan te teekenen.

Eerst omtrent het midden der XVIIe eeuw valt de geest des oorlogs, met zijnen sleep van rampen en plagen, op dit dorp neder, en schijnt hij het slechts met weinige tusschenruimten, tot zoolang de politieke gezichteinder niet opgeklaard was, te hebben verlaten. In 1645 hadden de ingezetenen vele soldaten te herbergen, die hun de bete broods, met zuren arbeid gewonnen, als 't ware uit den mond rukten. Uit eene opsomming der verliezen, door de dorpen der kastelnij van Kortrijk gedurende de jaren 1645 en 1646 geleden, blijkt, dat die voor Zeveren tot niet min dan 25,248 livres beliepen (1). Maar het was vooral gedurende het laatste vierde derzelfde eeuw dat het dorp aanzienlijk geteisterd werd. Onder andere is ons bekend, dat het in 1684 niet min dan 1,577 gulden aan het bestuur der kastelnij van den Ouden-Burcht had op te brengen, als aandeel in de dit jaar gehevene oorlogs-

(1) « Les bailly et chevins de *Zeveren* ont aussy exhibé leur estat et déclaration des pertes qu'ils ont soufferts à cause desdits passages et logemens, portant la somme de 25,248 livres. »

(Uit eene gelijktijdige, handschriftelijke opgave van de verliezen, enz., tijdens gemelden oorlog, toebehoorende aan A. VAN DEN ABBELE, te St.-Martens-Laathem.)

contributie, zonder te rekenen wat de inwoners over gedwongene levering van koeien, voeder, enz., waren kwijt geraakt.

Van den 1 Juli tot den 4 Augusti 1689 moest de gemeente in het kamp van prins de Vaudemont, te Deinze, niet min dan 14,263 pond paardenvoeder leveren, terwijl haar aandeel in de oorlogslasten zoo hoog beliep, dat de gelden niet in tijds konden bijeengebracht worden, en de burgemeester intusschen, als gijzelaar, in het gevang werd gezet. De toestand der gemeente geraakte zoo netelig, dat wij hare wethouders en notabelen in 1697 hunne toevlucht zien nemen tot de hoogere overheid, met het vertoog, dat de geledene oorlogsrampen hen in de volstrekte onmogelijkheid gesteld hadden eenig aandeel in de lasten en hulpelden, die hen door de kastelnij des Ouden-Burchts gevorderd waren, te voldoen, daarbij het bedroevende tafereel ophangende, dat hun eerste magistraat nog steeds in de gevangenis zat te zuchten, de voornaamste schatplichtigen of arm of op de vlucht waren, en het grootste deel der bebouwbare landen verlaten lagen.

Tijdens de belegering van Gent door de Bondgenooten, in 1708, werd Zeveren nog eens fel beproefd. Volgens eene officiële opgave verloren de inwoners alstoen de niet weinig beduidende som van 1,358 pond 15 schellingen 8 grooten, ten meerderen deele door afbraak en plundering van huizen, velling van boomen, fourrageering, enz., veroorzaakt.

IV.

KERK VAN ZEVEREN. — De oorspronkelijke kerk dezer gemeente schijnt door St. Amand, apostel van Vlaanderen, of te zijnen tijde althans, te zijn gesticht geweest. Naar het eenstemmig oordeel der oudheidkenners, en de wijze hoe zij gebouwd was, behoorde zij in allen gevalle tot eenen der eerste Christene tempels van

Vlaanderen, en daarom alleen is het te bejammeren, dat dit gebouw, zoo er wezenlijk noodzakelijkheid bestond het door eene nieuwe kerk te vervangen, niet als een staal van den bouwtrant onzer voorouders is bewaard gebleven. Met een pijnlijk gevoel, inderdaad, zien wij sedert eenige jaren onze oude dorpskerken de eene na de andere verdwijnen; en wat ziet men meestendeels in de plaats? Karakterlooze, inderhaast opgemetste gebouwen, die veeleer aan een nijverheidsgesticht dan aan een Huis des Heeren gelijken, waar noch kunst noch genie aan besteed is, en op welke onze groote bouwmeesters van de middeleeuwen, indien zij uit hunne graven konden opstaan, met eenen blik van verontwaardiging of van medelijden zouden neerzien.

De oude kerk werd gedeeltelijk in de XIVe eeuw, de zijbeuken en het koor in de XVIe eeuw herbouwd. In 1728 verhoogde men de zijbeuken in baksteen, en in 1778 werd de toren hersteld. Ten jare 1860 eindelijk afgebroken, maakte zij plaats voor een gebouw, dat van de geringheid der geldmiddelen des kerkraads en van den slechten smaak des bouwmeesters getuigenis geeft.

De eerste steen der thans bestaande kerk werd door den eerw. heer deken Lamotte gelegd den 24 Mei 1861, en den 11 Augusti van het volgende jaar had hare plechtige wijding plaats door Mgr. Delebecque, bisschop van Gent. Gezien van den kant van Deinze, doet zij zich nogtans, aan den boord eener uitgestrekte meerschaadje en door het geboomte heen, tamelijk lief aan het oog voor. Maar van binnen, het dient gezegd en betreurd te worden, zondigt zij tegen de ware regels van de kunst, en laat de uitvoering veel te wenschen over. De twee zijaltaren, waarvan het eene toegewijd is aan St. Amand, den patroon der parochie, en het andere aan O. L. Vrouw, zijn veel te klein, terwijl het koor naar evenredigheid te groot is. Er zijn vier vensters in iederen der twee zijbeuken, twee in het koor en drie in den voorgevel. De toren is achthoekig.

Van meubelen en versierselen is deze kerk om zoo te zeggen nog teenemaal ontbloot. De schilderij van het hoofdaltaar is bijna het eenig voorwerp van belang, dat men er aantreft; het is eene

redelijk goede kopie van VAN DYCK, voorstellende *Christus aan het Kruis*.

Van de afzichtelijke ijzeren communicabank zouden wij niet spreken, ware 't niet dat zij de plaats heeft ingenomen van eene schoone houtene, welke thans eene andere dorpskerk versiert. De doopvont in blauw arduin draagt het jaartal 1721.

Op de klok, eene der oudste die in onze dorpskerken voorhanden zijn, leest men het volgende opschrift :

F. S. MICHAEL CUSTODI REGE DEFENDE NOS. P. HEMONY
ME FECIT 1660.

Van de grafzerken, die vroeger in de oude kerk van Zeveren lagen, kennen wij slechts één enkel opschrift, luidende :

Sepulture van den eersaemen Livinus de Gruutere, filius
Judocus, overleden den 5^{en} Meye 1598, audt .. jaeren, ende
Monica van der Vennet, f^{te} Jacobi, zyne ghezelinde, overleden
2^{en} October 1588, audt 66 jaeren, saemen verwekt twee kin-
deren, met naemen Joannes ende Ludovica de Gruutere.
Bid voor de zielen.

Het archief der kerk is weinig beduidend. Wij zagen er in, dat de kerk vroeger vele goederen bezat, en er in 1728 door eenen kunstenaar van Gent een beeld werd vervaardigd, voor welks vergulding de som van 29 gulden werd betaald⁽¹⁾. Het is mogelijk, dat dit het houten borstbeeld van *St. Amand* was, hetwelk men thans nog in de kerk aantreft.

In de voorgaande eeuw kwam tot in Zeveren de processie van Deinze, die op H.-Sacramentsdag uitging, en vergezeld was van de kruisboogschutters dezer stad.

(1) « Den 28 February 1728, ick hebt den beltsnyder doen komen van Ghend, by my gelogeert ende den dag daernaer heeft hy en den onderpastoor van Vijnkt de noenmael genomen.

« Den 20 Meye 1728, ben ick naer Ghend gegaen om te besorghen dat den beltsneier soude het *bell* maken op synen tijdt, en om te accorderen meteen met den vergulder voor 29 gulden. » (Aanteekening van den Pastoor.)

Dichtbij de kerk, langs den steenweg naar Vinkt, staat een oud kapelleken, toegewijd aan St. Amand, op welks voorgevel men de volgende woorden leest :

Die kwelling lyd door korts,
En wenscht te zijn ontslaegen,
Kan hier met zijn offrand
Amandus voorspraek vraegen.

B. V. O. H. A.

1858.

St. Amand is vanouds hier het voorwerp eener groote vereering. Er bestaat in de kerk een gilde onder zijnen naam, dat door Mgr. Delebecque den 4 Februari 1855 werd heropgericht, en voor hetwelk een boekje is gedrukt, tot titel voerende : *Levensschets van den heiligen Amandus, apostel der Vlaenderen, magtige patroon in alle ziekten en ellenden, byzonderlyk in aenhoudende koortsen, wiens h. reliquien bewaerd worden in de kerk van Zeveren... Sottegem, L. Vekeman, (1861).*

De kanunnik, priester van het hoogaltaar der hoofdkerk van Doornik, had het patronaat over de kerk van Zeveren. Behalve zijne tiende genoot hij jaarlijks 45 pond Vlaamsch, ontving de offers en bewoonde een lastenvrij huis. — De koster, aangesteld door den bisschop van Gent, trok jaarlijks 3 pond Vlaamsch en gebruikte kosteloos eenig land.

Pastors van Zeveren.

G. Bogaerdt	1617
P. de Steur	1633
Jan Matthias	1642
T. Boogaerts	1669
Jan Barry.	1708
M. Rousel.	1712
Jacob Claeys.	1716
J.-F. Verlijzen	1720

J.-G. Delecourt	1722
Antoon de Jans	1746
Jud.-Em. de Vylder	1767
B. Acke	1795
A. de Raet	1795
B.-A. Versluys	1805
J.-E. Buysse	1832
J.-C. Cnudde	1855
J. de Vos	1865

V.

MAATSCHAPPIJEN. — Wij vinden het bestaan van een St.-Sebas-
tiaansgilde in deze gemeente ten jare 1760.

